

Література:

1. Абашкіна Н.В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині [монографія] / Н.В.Абашкіна. – К. : Вища школа, 1998. – 207с.
2. Альтбах Филип Дж. Модели развития высшего образования в преддверии 2000 г. Дж. Филип Альтбах// Перспективы – 78/79. – 1992. – №3. – С. 40-57.
3. Ананьїн С.А. Історія педагогічних течій / С.А. Ананьїн. – Харків, 1929. – 152 с.
4. Бергхорн Г. Система высшего образования ФРГ / Г. Бергхорн // Международное сотрудничество. – 1997. – №1. – С. 24 – 27.
5. Бетяева Е.Я. Подготовка учителей во Франции / Е.Я. Бетяева, Е.Н. Кузьмина // Вопросы философии. – 1989. - № 6. – С.34.
6. Георгиева Т.С. Высшая школа США на современном этапе / Т.С. Георгиева [монографія]. – М. : Высшая школа, 1989. – 144 с.
7. Джуринский А.Н. Развитие образования в современном мире : учебное пособие. – М. : Владос, 1999. – 200 с.

У статті проаналізовано процес становлення багаторівневої системи педагогічної освіти в розвинених країнах світу.

Ключові слова: багаторівнева вища освіта, багаторівнева вища педагогічна освіта, вищий заклад освіти, вища педагогічна освіта.

УДК 371.68:004

А.Г. Грітченко, М.А. Захаревич
м. Умань, Україна

ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІА

Постановка проблеми. Застосування комп'ютерних інформаційних систем, які розраховані на використання певного масиву інформації, дозволяє вдосконалити механізми управління суспільним устроєм, сприяє гуманізації і демократизації суспільства, підвищує рівень добробуту його членів. Інформатизація суспільства сприяє не тільки прискоренню науково-технічного прогресу, інтелектуалізації всіх видів людської діяльності, але і створенню якісно нового інформаційного середовища соціуму, що забезпечує розвиток творчого потенціалу індивіда [4]. Тому у національній доктрині розвитку освіти в Україні [2] відзначено, що пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які мають забезпечити подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молоді до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Тож інформаційні освітні технології – вимога сьогодення, яка потребує ґрунтовного дидактичного, методичного і технологічного опрацювання, перегляду існуючих підходів щодо організації процесу навчання учнів у загальноосвітній школі.

Нині у світі спостерігається новий етап комп'ютеризації різних видів діяльності, викликаний розвитком мультимедіа технологій. Мультимедійне представлення навчального матеріалу дозволяє передати необхідний об'єм інформації при стислості його викладу, що сприяє кращому і швидшому засвоєнню матеріалу, без додаткових зусиль.

Проблема використання мультимедійних технологій – багатоаспектна. Дослідженню питань психолого-педагогічного обґрунтування можливості їх використання в освітньому процесі присвячені праці В. Безпалька, В. Волинського, Р. Гуревича, А. Гуржія, В. Домрачева, І. Захарової, Г. Кедрової, Р. Кендала, Г. Козлакової, І. Левченко, Є. Машбиця, О. Падалки, О. Петровського, Л. Рейза, І. Роберт, Н. Тализіної та інших. Водночас обґрунтування ефективності застосування мультимедійних технологій в освітньому процесі загальноосвітньої школи не стало об'єктом усебічного спеціального педагогічного дослідження.

Метою даної статті є висвітлення поглядів автора на проблему підвищення педагогічної ефективності навчання у процесі використання мультимедійних засобів навчання в загальноосвітній школі. Представлено сутність, різновиди, основні властивості мультимедіа та особливості їх використання для вдосконалення навчально-виховного процесу, організації навчальної діяльності, підвищення пізнавальної активності та зростання мотивації учнів, розширення можливостей перед учителем під час подачі навчального матеріалу за рахунок збільшення частки інформації, представленої у візуальній формі тощо.

Мультимедіа (англ. Multimedia – багато засобів) – комплекс апаратних та програмних засобів, які дозволяють користувачу працювати в інтерактивному режимі з різного роду даними, організованими у вигляді єдиного інформаційного пакету.

Мультимедіа – синтез трьох середовищ:

- цифрового відображення графічної інформації (тексти, графіка, анімація тощо);
- візуального відображення аналогової інформації (відео, фотографії тощо);
- відображення звукової інформації (мова, музика, інші звуки).

Використання мультимедійних засобів у навчанні учнів, зазвичай, розглядається в чотирьох основних напрямках:

- як об'єкт вивчення;
- як засіб подання навчальної інформації;
- як засіб організації навчальної взаємодії учнів;
- як засіб управління навчальною діяльністю учнів.

У якості основного технічного засобу мультимедійних технологій, безумовно, виступає комп'ютер, оснащений необхідним програмним забезпеченням і мультимедійним проектором. Звісно, що комп'ютер не замінює собою викладача, є лише засобом здійснення педагогічної діяльності, його помічником. Завдяки своїм можливостям і розвитку технічних засобів мультимедійні технології можуть застосовуватися у процесі проведення практично всіх видів навчальних занять [3]. Мультимедіа як форма подання інформації різних видів, розширює можливості організації навчальної діяльності. Мультимедіа-ресурси за рахунок збільшення частки інформації, представленої у візуальній формі, відкривають перед учителем нові можливості подачі навчального матеріалу (кольорові динамічні ілюстрації, звуковий супровід, фрагменти «живих» уроків та ін.). В учителя з'являється можливість створення електронних бібліотек з готовими мультимедіа-ресурсами, автоматизованого складання різноманітних дидактичних матеріалів.

Основними можливостями засобів мультимедіа у разі їх застосування у навчальному процесі є:

- одночасне використання декількох каналів сприйняття учнем інформації за рахунок чого досягається її інтеграція різними органами чуттів;
- візуалізація абстрактної інформації за рахунок динамічного представлення процесів;
- можливість розвинути когнітивні структури й інтерпретації учнів.

Експериментально встановлено, що при усному викладі матеріалу за хвилину слухач сприймає і здатний обробити до однієї тисячі умовних одиниць інформації, а при «підключенні» органів зору до 100 тисяч таких одиниць [3]. Тому абсолютно очевидна висока ефективність використання в навчанні мультимедійних засобів, основа яких – зорове та слухове сприйняття матеріалу.

Важливою властивістю мультимедіа є інтерактивність, що надає користувачеві можливість зворотного зв'язку. До цього слід додати, що в мультимедіа реалізується цифрове кодування інформації і, таким чином, значна кількість даних зберігається на компакт-дисках [1].

У процесі використання мультимедіа на уроці вчитель отримує можливість гнучко змінювати форми навчальної взаємодії з учнями (зміна фронтальних, групових та індивідуальних форм; варіювання поля самостійності учнів, індивідуалізація навчання на основі врахування пізнавального стилю учня, надання їм можливості працювати в індивідуальному темпі тощо), а також застосовувати нові форми навчальної взаємодії учнів між собою.

Невипадково, що в шкільній практиці все ширше застосовуються такі форми організації навчальної взаємодії, як групові проекти, у створенні яких використовуються можливості глобальних мереж, колективна участь у електронних конференціях, пошук мультимедіа-ресурсів для рефератів і доповідей, створення презентацій тощо. При бажанні учитель може, наприклад, організувати сюжетно-рольові ігри за колективним рішенням задач на основі спілкування, опосередкованого мультимедіа, між окремими учнями, групами учнів, суміжними класами. Використання інтерактивної дошки допоможе йому значно інтенсифікувати і зробити більш ефективними фронтальні форми роботи. Все це підсилює емоційну складову навчального процесу, дозволяє по новому мотивувати й активізувати пошукову навчально-пізнавальну діяльність учнів, робить її привабливою для них.

Принциповим питанням практичного застосування мультимедійних засобів навчання в загальноосвітній школі є націленість відповідної методики на формування позитивних мотивів, заснованих на нагальних потребах учнів. Тільки у разі високої мотивації їх до використання мультимедіа, можливе результативне навчання цілеспрямованому використанню освітнього потенціалу таких ресурсів. Для того, щоб визначити характер навчання прийомом роботи з мультимедіа необхідно розглянути специфіку мотивації поведінки учнів під час роботи з мультимедіа-інформацією.

Мотивація відіграє важливу роль у процесі навчання і є ключовим фактором успішного навчання. Мотивація визначається сукупністю переконань і поглядів учня в таких питаннях, як його власний процес навчання, поведінка вчителя, академічні вимоги, якість навчальних матеріалів і роль занять. Дослідження підтверджують, що застосування мультимедіа у навчанні стимулює мотивацію учнів. Освітні засоби мультимедіа можуть пробуджувати в учнів азарт до навчання і цікавість, а також допомагають їм формувати наочні образи і моделі. Проте засоби мультимедіа – не панацея, і, як і будь-який навчально-методичний засіб, вони не можуть з рівним успіхом бути ефективні одночасно для всіх учнів.

Досить складна структура мотивації, що спонукає учня до навчання, обумовлена відносно постійним і незалежним від конкретної ситуації мотивом – вивчити певну галузь науки, закінчити школу. Подібні фактори мають безпосереднє відношення до процесів реалізації і використання мультимедіа в навчанні, оскільки рівень оволодіння технічними засобами для роботи з інформацією та використання освітнього потенціалу мультимедійних засобів дає учням можливість у майбутньому продовжити свою освіту й отримати престижну професію.

На початковому етапі робота учнів з мультимедіа носить, в основному, інформативно-комунікативний характер. Первісним мотивом виступає потреба отримання нової, не надто змістовної та достовірної інформації. Як правило, подібна мультимедіа-інформація не вимагає ніякої критичної переробки та осмислення. Внутрішня мотивація, обумовлюється почуттям задоволення від процесу навчання, збільшує індивідуальну залученість учня у процес навчання і сприяє поліпшенню його результатів. Якщо ж початкова зацікавленість не настільки висока, то легке захоплення може збільшити інтерес і, таким чином, позитивно позначитися на ефективності. Використання мультимедіа сприяє розвитку в учнів бажання пробувати все нові й нові рішення, за умови, що вчитель забезпечує належну підтримку.

Існує досить багато природних мотиваційних аспектів під час роботи з мультимедіа. Практично у кожного учня існує бажання мати свій власний мультимедійний сайт у мережі Інтернет. Окрім того, учні із задоволенням використовують електронну пошту і чат. Такі сервіси Інтернет забезпечують учнів особливими способами комунікативного спілкування, дають можливість знайти нових друзів, самовиразитися, заявити про себе, використовуючи для цих цілей елементи мультимедійних технологій.

Підвищенню активності учнів у процесі навчання і більш ефективному засвоєнню нових знань і технологічних прийомів сприяє використання різних проблемних ситуацій із використанням мультимедіа. Справа у тому, що перед користувачами, що працюють у реальних комп'ютерних мережах, проблемні ситуації виникають досить часто. Так, наприклад, учні можуть усвідомлювати, що перед ними відкрито величезний обсяг мультимедіа-

інформації, але у процесі ознайомлення з ним вони можуть не вкластися в той час, який передбачено для інформаційної взаємодії. При цьому, наявних в учнів умінь пошуку та переробки інформації виявляється недостатньо, виникає проблемна ситуація і, як наслідок, потреба удосконалювати подібні навички та вміння, вдаючись до допомоги вчителя.

Наявність і потреба у вирішенні проблемних ситуацій також є одним із мотивів роботи учнів з мультимедіа. Проблемність ситуації полягає у тому, що учні зацікавлені в отриманні необхідної мультимедіа-інформації за якомога коротший часовий відрізок. Для цього вчителю необхідно навчити учнів планувати час роботи, навчити різних способів вирішення однієї і тієї ж задачі, прийомам роботи з пошуковими системами і каталогами, вмінню критично оцінювати одержувану мультимедіа-інформацію.

Зазвичай, розробляючи заняття із застосуванням мультимедіа, керуються такими критеріями відбору інформації:

- зміст, ґрунтовність і об'єм навчальної інформації мають відповідати пізнавальним можливостям учнів, враховувати їх інтелектуальну підготовку і вікові особливості;
- слайди презентації мають містити тільки основні моменти заняття (основні визначення, схеми, анімаційні та відео фрагменти, що відображають сутність явищ, що вивчаються);
- у процесі відбору матеріалу для зорового ряду опису моделі уникати дальніх планів і дрібних деталей;
- слід уникати великих текстових фрагментів. Недопустимо використовувати для читання тексту смуги прокрутки чи кнопки переходу від екрану до екрану;
- виділяти в текстах найбільш важливі моменти, використовуючи напівжирний чи курсивний шрифт;
- загальна кількість слайдів не має перевищувати 20-25;
- не варто перевантажувати слайди різноманітними спецефектами, інакше увага учнів буде зосереджена саме на них, а не на інформаційному наповненні слайду;
- на рівень сприйняття матеріалу великий вплив має кольорова гама слайда, тому необхідно підібрати правильне забарвлення презентації, щоб слайд добре «читався»;
- необхідно чітко розрахувати час на показ того чи іншого слайду, щоб презентація була доповненням до заняття, а не навпаки [3].

Висновки. Ми вважаємо, що за умови систематичного використання навчальних мультимедіа-засобів у навчальному процесі у поєднанні з традиційними методами навчання можна значно підвищити ефективність навчально-виховного процесу, стимулювати інтерес учнів до навчання та їх активність; розвивати алгоритмічний стиль мислення, формувати вміння приймати оптимальні рішення, варіативно діяти тощо. Перспективи подальших пошуків вбачаємо у використанні мультимедійних ресурсів у вирішенні завдань самостійної навчально-пізнавальної діяльності учнів, виконані ними учнівських проектів.

Література:

1. Гуревич Р. С. Теоретичні та методичні основи організації навчання у професійно-технічних закладах: [монографія] / Р. С. Гуревич. – К. : Вища школа, 1998. – 286 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – №33.
3. Риженко С.С. Про досвід використання мультимедійних технологій у навчальному процесі [Електронний ресурс] / С. С. Риженко : – Режим доступу до ресурсу : <http://lineyka.inf.ua/articles/001/>
4. Роберт И.В. Новые информационные технологии в обучении : дидактические проблемы, перспективы использования / И.В. Роберт // Информатика и образование. – 1991. – № 4. – С. 18 – 25.

У статті висвітлено проблему підвищення педагогічної ефективності освітнього процесу загальноосвітніх шкіл у процесі використання мультимедійних засобів. Представлено сутність, різновиди, основні властивості мультимедіа та особливості їх використання для вдосконалення навчально-виховного процесу.

Ключові слова: загальноосвітня школа, мультимедіа, мультимедійний засіб, навчальна діяльність, візуалізація навчального матеріалу.

В статье отражена проблема повышения педагогической эффективности образовательного процесса общеобразовательных школ при использовании мультимедийных средств. Представлена сущность, разновидности, основные свойства мультимедиа и особенности их использования для совершенствования учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: *общеобразовательная школа, мультимедиа, мультимедийное средство, учебная деятельность, визуализация учебного материала.*

The article highlights the problem of improving pedagogical efficiency of the educational process in comprehensive schools using multimedia means. The essence, types, basic multimedia properties and their usage features for improving educational process.

Keywords: *comprehensive school, multimedia, multimedia mean, educational activity, visualization of educational material.*

УДК 37(438) (09)»1939/1944»

О.В. Давиденко
м. Ніжин, Україна

СТАНОВЛЕННЯ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА ТЕРЕНАХ ОКУПОВАНОЇ ПОЛЬЩІ (1939-1944 РР.)

Історичний досвід становлення і розвитку системи освіти в Польщі є надзвичайно цінним і вимагає об'єктивного дослідження та переосмислення з позицій сучасності та визначення особливостей навчання відповідно до реальної соціально-політичної дійсності країни на різних історичних етапах.

Ідеологічні основи й інституційно-процедурні механізми організації та функціонування початкової, середньої та вищої освіти в Польщі в період 1939-1944 рр. є об'єктом дослідження багатьох польських і вітчизняних дослідників. Найбільш ґрунтовні розвідки здійснені А. Василюк, В. Гарбовською, Н. Друцькою, А. Каплун, В. Коваленком, Є. Коваленко, С. Матусяком, Н. Ничкало, П. Осмольською, М. Поллаком, В. Ханенко, І. Шемпрух. Однак висвітленню комплексу питань з розвитку середньої освіти не приділено достатньо уваги.

Актуальність теми визначається необхідністю об'єктивного аналізу організаційної розбудови системи середньої підпільної освіти в окупованій Польщі в 1939-1944 рр. Зазначимо, що у даній роботі поняття конспіративна, таємна та підпільна освіта вживаються у синонімічному значенні.

Мета даної статті полягає в тому, щоб на основі аналізу архівних і літературних джерел, наукового доробку вітчизняних і зарубіжних учених висвітлити становлення підпільної середньої освіти у Польщі в період 1939-1944 рр.

Передусім зазначимо, що після окупації території Польщі нацисти провели ряд кампаній по знищенню польського вчителства, інтелігенції і наявної системи освітніх закладів. Так, у вересні 1939 р. у стінах Ягеллонського університету у Кракові окупанти заарештували 200 викладачів Гірничої академії та університету [5, с. 225]. Потім майже всі заарештовані були відправлені в концтабір Захсенхаузен. Саме там загинули видатні польські вчені І. Хжановський, С. Естрайхер, К. Костанецький, Н. Седлицький, Я. Смоленський та ін. Університети та інші навчальні заклади ліквідовувалися, а їх устаткування вивозилося до Рейху. Єдиними діючими осередками освіти були комерційні та ремісничі училища, але в них було заборонено викладання гуманітарних наук. На територіях, приєднаних безпосередньо до Німеччини заборонялися не тільки вищі, середні навчальні заклади, але й початкові школи. Безумовно, всі ці заходи були спрямовані на ліквідацію освіченості поляків [1, с. 158].

Саме такі дії окупаційної влади сприяли опору нацистському новому порядку, що знайшов відображення й у широкій акції конспіративного навчання. Про це переконливо свідчать статистичні дані. Так, за підрахунками польських науковців, упродовж 1939-1944 рр.